

volkskrant.nl

Opinie op zondag - Thomas von der Dunk: 'Kiezer moet einde maken aan tijdperk-Rutte' - Opinie - Voor nieuws, achtergronden en columns

Topics

opiniePrikkelende opinie op een dag dat u er tijd voor heeft: de Volkskrant presenteert elke zondag twee bijdragen van een vaste club van acht auteurs. Later vanmiddag filosoof Sebastien Valkenberg, nu eerst cultuurhistoricus Thomas von der Dunk.

Thomas von der Dunk is cultuurhistoricus. 26 februari 2017, 10:50

Jort Kelder vergeleek zijn vriend Mark Rutte op 16 februari met Johan de Witt en betitelde hem zelfs als de beste naoorlogse premier. Gekker moet het natuurlijk niet worden. Ofschoon door Haagse-kaasstolp-journalisten lang geprezen om zijn pretenteloze pragmatisme dat hem in staat stelde om een onmogelijke coalitie over links bijeen te houden nadat hij even moeiteloos met extreem-rechts in zee was gegaan, is deze principiële visieloosheid het laatste waar Nederland nu behoefte aan heeft. Het is hoog tijd dat de kiezer op 15 maart aan Ruttés verblijf in het Torentje een einde maakt.

In deze tijden waarin het rechtspopulisme belangrijke grondwaarden van de naoorlogse westerse ordening - rechtsstaat en vrij pers inclusief - ter discussie stelt en dankzij massale onvrede op de poorten van de macht beukt, zitten wij voor het premierschap niet te wachten op een vlag die op elke bestuurlijke modderschuit past, maar op een minimum aan morele leiding. En Rutte is van alle huidige democratische lijsttrekkers - van Buma en Seegers tot Asscher en Klaver - de laatste die dat kan bieden. Als minister-president heeft hij die plicht zes jaar lang op vrijwel elk moment dat dat vereist was, lafhartig ontboden.

Op vrijwel elk moment - van de schunnige uitspraken van Wilders, waarop Rutte steevast weigerde te reageren, tot de hoogoplopende emoties rond Zwarte Piet, waar hij zich tot platitudes beperkte. De rij is eindeloos. Zijn eenzijdige economische insteek staat elk besef dat politiek meer is dan technocratisch managen omwille van de winstgevendheid van de BV Nederland in de weg.

Verschillende tongen

Neem twee Europese kwesties die juist van de week weer speelden: het

Oekraïnereferendum en de belastingzwendel door multinationals. Niet toevallig twee Europese kwesties, want uit angst voor het anti-Europasentiment onder zijn eigen electoraat spreekt Rutte in Brussel en Den Haag met verschillende tongen. Nooit heeft hij ergens voor durven staan. Bij het referendum dook de regering, uit angst dat een nederlaag haar zou aankleven, onder zijn leiding even angstig onder de sofa - nee, nee, we voeren vooral geen campagne voor een ja - als een neurotische huiskat voor vuurwerk op Oudejaarsavond.

En zelfs nu Brussel eindelijk iets wil doen aan de belastingparadijzen voor multinationals - symbool van de verwording van het hyperkapitalisme - hangt de VVD aan de rem, omdat dat de economie beschadigen zou. De hypocrisie ervan is onuitstaanbaar: tegelijk de Grieken verwijten dat zij te weinig belasting innen en zelf Griekse belastingontduikers faciliteren. Het morele besef dat wat Nederland hier doet, op heling neerkomt, ontbreekt bij de VVD geheel.

In dit licht is het ronduit bizar dat de verkiezingscampagne nu dreigt uit te lopen op een tweekamp tussen Wilders en Rutte, omdat beiden momenteel in de peilingen aan de leiding gaan. Dat is zodoende ook, waarop de VVD-campagneleiding duidelijk hoopt: dat aanhangers van andere partijen zich over hun weerzin heen zetten en VVD stemmen teneinde te verhinderen dat Wilders de grootste wordt en zo in het Torentje komt.

Dat zou om drie redenen cynisch zijn. De eerste is, dat de kans dat de PVV gaat meeregeren, niet af, maar juist toeneemt, als VVD en PVV door zo'n tweekamp beide zeer groot worden. Ook al heeft Rutte na lang getreuzel de kans dat hij met Wilders gaat regeren als nul betiteld, hij is niet in zijn eerste leugentje gestikt. Een achterdeurtje biedt bovendien zijn formulering als passieve inschatting, in plaats van als actieve afwijzing, waarmee hij zijn handen vrijhoudt.

Daarbij komt dat niet alleen partijprominenten als Schippers en Wiegel de mogelijkheid nadrukkelijk open willen houden, maar dit ook op weinig bezwaren bij de eigen achterban zal stuiten. Die had er, anders dan die van het CDA, in 2010 ook al geen enkele moeite mee: de gedoogconstructie met Wilders leidde niet tot enige discussie, en het aantal interne critici bleef tot een handvol beperkt, waarvan er een paar prompt hun partijlidmaatschap opzegden.

Uit onderzoek blijkt dat veel VVD-ers - anders dan andere kiezers - de PVV boven de SP prefereren. Dus reken maar dat, als straks VVD en PVV groot zijn, na maanden moeizaam formeren over links wegens eigen geringe sociaal-economische concessiebereidheid, de steven toch naar rechts wordt gewend.

Trumpiaans

De tweede reden waarom een Mussert-of-Moskou-achtige keuze 'Rutte of Wilders' cynisch is, is omdat juist de VVD van alle partijen de PVV mentaal het meest nabij staat en het meest in PVV-richting is opgeschoven, en dat niet alleen richting xenofobe onderbuik. Niet toevallig begon een VVD-Kamerlid over Eurabië te kakelen, werd door twee anderen per motie de wetenschap verdacht gemaakt, en maakte een Haarlemse fractievoorzitter al de overstap.

Alternatieve feiten: sinds René Leegte het KNMI wilde kelen omdat deszelfs bevindingen niet met de beleving van Henk & Ingrid spoorden, en Schultz met haar 130km-fetisjisme alle verkeersveiligheidsdeskundigen negeert, wordt in VVD-kring tamelijk Trumpiaans geopereerd. Zie ook de Teevenddeal: waarheid is wat politiek bevalt. De klimaatproblematiek negeert de partij ook vrijwel geheel.

En de laatste reden dat zo'n tweestrijd cynisch zou zijn, is omdat juist het door de VVD voorgestane sociaal-economische beleid de PVV groot heeft gemaakt. Het is de diepe onvrede over de toenemende bestaansonzekerheid en materiële ongelijkheid, product van de Heilige Drieëenheid van de neoliberale kerk - deregulering, privatisering en flexibilisering - die, tezamen met de graaizucht in de door de VVD geprotegeerde belastingparadijzen, het nationalistische populisme, dat juist opkomt voor de verzorgingsstaat, als geen ander heeft gevoed. En wie het VVD-partijprogram beziet, weet: dat wordt met een Rutte-III alleen maar erger.

Thomas von der Dunk is cultuurhistoricus

